

תורת
הקרבנות

לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

גליון כ"ו פסלו תשע"ה

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים:

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

עיונים בהלכה

הרה"ג רבי יוסף שמעון פרסר שליט"א

סלסול צמר הקרבן על מנת ליפוטו

סתפקתי במי שרוצה ליפות הקרבן ע"י סלסול צמרו בגדילים נאים, האם מותר לעשות כן לאחר ההקדש, או שיש בזה משום איסור גיזה בקדשים.

דהנה בשבת ע"ד ע"ב איתא דלרבי יוחנן הטווה צמר על גבי הבהמה חייב משום גוזז ומשום מנכף ומשום טווה. ולרב כהנא פטור משום משום דהוי שלא כדרך, וכ"פ הרמב"ם פ"ט משבת ה"ז, ומ"מ הדבר אסור מדרבנן.

ויש לעיין דבשלמא ניפוץ וטוייה יש לאסור לריו"ח מן התורה ולרב כהנא מדרבנן, אבל גוזז מאי שיאטיה להכא, והרי לא גזז את הצמר אלא רק טווה אותו.

והנה בדברי הרא"ש סי' ו' משמע דמיירי שע"י הטוייה נתלש הצמר, ופטר רב כהנא משום גוזז, כיון שאין דרך לתלוש צמר מן החי, משום דכאיב ליה. אמנם מדברי הרמב"ם משמע דפטור אף כשטווה בכלי כמו שהבין השעה"צ (סי' ש"מ ס"ק י"ב), ולדבריו צ"ב מה הנידון אי חייב משום גוזז.

והובאו בזה שני ביאורים בשם הגר"א (נדפס עה"ג ברמב"ם פרנק"ל). הביאור הראשון שהטוייה עצמה אסורה משום גוזז, מפני שעל ידה לא יגדל עוד הצמר. הביאור השני דמיירי שגזז אח"כ את הצמר בעודו טווי והא דפטר רב כהנא משום דאין דרך גזיזה בכך.

ונמצא לפי הפירוש הראשון, שכל טוייה אסורה משום גוזז מחמת הפסק הגידול, דא"כ אף בבהמת קדשים יהיה אסור מדרבנן לטוות ולסלסל הצמר, כיון דחשיב גוזז מדרבנן.

ואמנם נראה שיש לדון בזה, דלכאורה יל"ע בעיקר דברי הגר"א חייב לריו"ח משום גוזז מחמת הפסקת הניקה, והרי לדעת הרמב"ם ושאר ראשונים חייב בשבת אף בגוזז צמר ושער מן המתה, אעפ"י שאין בזה משום הפסק הניקה, וע"כ גדר המלאכה הוא הסרת הצמר ממקום גידולו.

וצ"ל דס"ל דכל היכא שהפסיק הניקה אף שלא עקרו ממקומו הוי תולדה דגוזז, אלא דלפ"ז בקדשים שאין מחייבים על תולדה, לא יהיה בזה איסור כלל. [אכן אפשר דמ"מ לא גרע מתולש שלגבי שבת דינו כתולדה כמבואר בבכורות כ"ה ע"א ובקדשים יש בו איסור דרבנן, דהכא נמי כיון שטוייה הויא תולדה דגוזז, יהיה בזה איסור דרבנן לגבי קדשים].

עוד יש לדון להתיר בזה לפי שיטת הראשונים שמותר לגזוז לצורך מצוה, כמו ששינו בבכורות כ"ד ע"ב, דהשוחרט את הבכור תולש את השער מכאן ומכאן לעשות מקום לסכין, ונחלקו הראשונים בביאור הדבר. דעת התוס' והרא"ש שלא הותר אלא לפנות השער לצדדים, ולא חיישינן שמא יתלש כיון דאינו מתכוין לכך, אמנם שיטת הרמב"ם וכ"פ השו"ע יו"ד סי' ש"ח ס"ג, דאפי' במתכוין לכך מותר לתלוש הואיל ותולש אינו כגוזז והתירו לצורך מצוה. וא"כ לדעה הרב"ם ושו"ע יהיה היתר לטוות את הצמר לשם יפוי הקרבן דהוי ג"כ מצוה משום זה קלי ואנווהו. ועי'.

הגליון מוקדש לרפואת ברוך משה בן הלן בתוך שאר חולי ישראל

בגיליון:

סלסול צמר הקרבן על מנת ליפוטו

לקט מתגובות הקוראים

ברכה על אכילת קדשים פחות מכזית אכילת לחמי נזיר ביום י"ד בניסן ספק בדיון ישיבה בשעת אכילת קדשים בענין רצפת העזרה אין שבות במקדש

אכילת קדשים קלים בישיבה בעזרה חשש ביטול במרוח הנאכל עם הפסח קבורת כהן גדול שמת בבגדי לבן תעשה ולא מן העשוי בבנין המזבח אם עזרת נשים קרויה לפני ה' זמן ברכה אחרונה על אכילת קדשים שבות במקדש בתוספת העזרה שבות במקדש בתוספת שבת

ספיקות וביאורים בענין הדלקת המנורה במקדש

הנחת מדרגות נעות לצורך עליה למזבח תמיהה בהנחת לחם הפנים על השולחן ברכת שעשה לי כל צרכי לאחר העבודה

מפתח נושאים לכ"ה גליונות 'תורת הקרבנות'

לקראת ימי החנוכה

שיעורים בהדלקת המנורה במקדש

הננו להודיע כי יתקיים שיעור מיוחד בביאור סדר הדלקת המנורה והטבתה

בתוספת פירוט דיני חנוכה הנלמדים ממנורת ביהמ"ק ע"י הרה"ג

רבי יעקב ישראל הופמן שליט"א

השיעור יתקיים במוצ"ש וישב אור לכ"ב כסלו בשעה 9.00 בביהכ"ס אהל נחמיה רח' הגר"א 8/ב בני ברק

כמו כן במסגרת השיעורים הנמסרים ע"י הגאון

רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א

יתקיים שיעור ייחודי בענין המקדש הנוגעים לחנוכה השיעור יתקיים ביום שני כ"ג כסלו בערב בבנין ישיבת "בית דוד" רח' בן זכאי 46 קומה א' ב"ב השיעורים מתחילים בשעה 10.45 בדיוק. זמן השיעור כחצי שעה

בית יערי הלבנון תגובות לגליונות קודמים

ברכה על אכילת קדשים פחות מכזית

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטינברג שליט"א

בגליון כ"ב עורר ידידי ר"ש פרסר שליט"א אם שייך לברך ברכת המצוות על אכילת קדשים פחות משיעור כזית, להבית הלוי דהמצוה מתקיימת בכך, ע"פ הרא"ש דאף דאכילת מרור א"צ כזית, אבל כיון שמברך על אכילת מרור צריך שיאכל שיעור אכילה שהוא כזית.

ובגליון כ"ד השיב הרה"ג ר' יהושע זליג אדלשטיין שליט"א ע"פ מש"כ זקנו מו"ר הגרי"ג שליט"א דגם להבית הלוי - צריך שיהי' נאכל מהקרבת כזית, אך השיעור כזית יכול להיות מצורף מאכילת כמה כהנים, והוי כמו הקטרה שהשיעור בכזית ויכול להיות שמעשה ההקטרה יהי' ע"י כמה כהנים שכל א' מהם יקטיר פחות מכזית.

ולפ"ז כתב שיכול הכהן לברך "על אכילה" גם אם אוכל פחות מכזית, שהרי כל קיום המצוה הוא ע"י צירוף של כל האכילות לכזית.

ולכאורה אין בדברים אלו כדי שביעה, שהרי הן אמת שיש כאן קיום מצוה אכילה ע"י כל הכהנים, אבל כאשר כהן מברך ברכת המצוות "על אכילה" הברכה מתייחסת למעשה האכילה שלו, ולא לאכילת החפצא באופן כללי ע"י כולם, והרי סוף סוף הכהן המברך אוכל פחות מכזית, ואין יאמר "על אכילה", הרי אין באכילתו בפ"ע שם אכילה.

והעיר עוד שהרי הכהן שאוכל פחות מכזית עושה רק חלק ממצוה, ואין מברך ברכת המצוות על חלק מהמצוה. ע"ז השיב בשם אביו שליט"א דמצינו ברכה על חלק מהמצוה כגון הנוטל ד' מינים שבלולב, וסח בין מין למין, דמברך ברכת המצוות על חלק ממצוה.

ויש להעיר מהפמ"ג סי' תפ"ט בא"א אות ג' ואות י"ג שכ' בפשיטות דספירת העומר היא מצוה בפ"ע בכל יום ויום, דאילו הי' ספירת מ"ט יום מצוה אחת - לא היו מברכין בכל יום ברכת המצוות, רק בתחילת המצוות, דהיינו בתחילת הספירה. ובמשנת חיים מנחות סי' ס"א [תע"א - א] כ' דכוונתו שלא מצינו שתיקנו חז"ל לכתחילה ברכה על חלק ממצוה, וגבי ד' מינים הברכה על חלק ממצוה אינה לכתחילה אלא אם סח.

ולפ"ז גם באכילת קדשים לא תיקנו ברכה על חלק ממצוה, ואם אוכל פחות מכזית לכאורה לא יברך.

הרה"ג רבי אברהם אבא דולגין שליט"א

במה שדנו בקושיית הרה"ג ר"ש פרסר שליט"א דלדעת הרא"ש שצריך לאכול כזית מרור משום דהברכה היא על אכילת מרור אע"ג דמצד עצם המצוה ל"צ כזית, א"כ אף בקדשים דלדעת הביה"ל ח"א סי' ב' אות ז' יש מצוה אף בפחות מכזית משום שהמצוה בקדשים היא דין בחפצא ולא באכילת הגברא, יהיה צורך לאכול כזית משום שבנוסח הברכה אנו מברכים על אכילת הזבח.

הנלע"ד דיש חילוק גדול בין אכילת מרור לאכילת קדשים דהנה אף אחר החידוש של הביה"ל שבקדשים המצוה היא בחפצא מ"מ בלשון התורה גם זה נקרא אכילה כמש"כ "ואכלו אותם אשר כפר בהם" דזהו המקור למצות אכילת הקדשים, וא"כ בלשון תורה נראה שאף כשהמצוה היא בחפצא ולא דין על הגברא זה נקרא אכילה ביחס לחפצא, ולכן אין קשיא מלשון הברכה שנצטרך כזית דזהו אותו מטבע לשון שכתוב בתורה.

ומה שהרא"ש כתב שצריך כזית מרור משום שבלשון הברכה מזכירים אכילה, ה"ט משום שאין לנו לשון בתורה לענין אכילת המרור וא"כ פשיטא דמילתא כשמזכירים אכילה ודאי הכוונה על אכילת הגברא, ובפרט שאין שום סברא לומר במרור שיהיה דין בחפצא דאיזה קדושה יש במרור, ולכן אכילה רגילה ודאי היא בכזית וזהו כונת הרא"ש.

ומה שהקשה (בגליון כד) הרי"ז אדלשטיין שליט"א על הבית הלוי מהתו"י ביומא שכתבו שיש מצוה גמורה בכזית, ולכאור' לביה"ל הרי בכל משהו מתקיימת המצוה ומהו מצוה גמורה, נלע"ד דאפ"ה כיון שאין זה אכילה רגילה דסתם אכילה היא בכזית ולכן נראה שחסר כאן בדין של "למשחה" שהכוונה כדרך שהמלכים אוכלים, ופחות מכזית ודאי שאין דרך מלכים לאכול ולכן רק בכזית מתקיימת כאן מצוה גמורה.

ודין למשחה נראה שאינו מעכב באכילת קדשים, ולכן לכתחילה ודאי מסתבר שצריך כזית אך בדיעבד אף בפחות מכזית מקיים המצוה ומברך על אכילת הזבח וכנ"ל.

***

אכילת לחמי נזיר ביזם ו"ד בניסן

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטינברג שליט"א

בגליון כ"ד הביא ידידי הרה"ג ר' אהרן צבי ק. שליט"א את דברי המשך חכמה בפ' אמור דאף דאסור לאכול מצה בערב פסח, מ"מ לחם הפנים שהוא מצה נאכל בשבת ע"פ ולא ממתנינים לאכלו בערב, הואיל וחביבה מצוה בשעתה, דומיא דהקטרת אימורין דדוחה שבת, אף שאפשר להקטירם במוצאי שבת.

וכתב להסתפק אי גם לחם דשלמי נזיר שהן מצה אוכלים בע"פ משום דחביבה כו', וצידד דיש לחלק דבלחם הפנים שייך חביבה מצוה בשעתה הואיל וזמנו קבוע בשבת, וכמו כן האכילה היא חלק מחלקי המצוה צריכה להיעשות דוקא בשבת, עי"ש.

ולא נתפרשו דבריו מ"ש דאכילת לחם הפנים היא מחלקי המצוה יותר מאכילת לחם דשלמי נזיר.

ויש לבאר דהרמב"ם כתב בסה"מ מ"ע פ"ח שצונו לאכול שירי מנחות כו', עי"ש. והיא מצוה הכוללת לאכול שירי כל המנחות, ונכלל בזה גם אכילת לחם הפנים כמו שכ' באו"ש בהל' מעה"ק פ"ו ה"ב. ומלבד זה כ' הרמב"ם בסה"מ במ"ע כ"ז שצונו להשים לחם הפנים כו', ושיאכלו הכהנים הלחם הנעשה בשבת הקודם, עי"ש. הרי דאכילת לחה"פ היא בכלל מצות לחה"פ שלא כאכילת שירי מנחות ושאר קדשים. וי"ל דלכן שייך באכילת לחה"פ חביבה מצוה בשעתה יותר משאר אכילת אכילות קדשים. ונתבאר באריכות בס' משנת חיים ויקרא סי' קי"ד.

***

ספק בד"ן ישיבה בשעת אכילת קדשים

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטינברג שליט"א

בגליון כ"ד כתב ידידי הרה"ג ר' יעקב משה הכהן כהן שליט"א להסתפק להשפ"א דכפרת הבעלים ע"י אכילת הכהנים היא באכילה בכזית, לענין מה שכתבו התוס' ביומא כ"ה א' דמותר לישב בעזרה בשעת אכילת קדשים, הואיל וכהנים אוכלין ובעלים מתכפרים, האם מותר לישב רק באכילת כזית או בכל האכילה.

ובס' משנת חיים ויקרא סי' נ"ט כתבתי לדון בזה, וכ' לצדד דמה שאמרו שההיתר לישב בעזרה בשעת אכילת קדשים משום שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, אין הדבר תלוי בפועל בהאכילה המכפרת, ואמנם בכל אכילת קדשים מותר לישב בעזרה, ונקטו כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, לומר דאכילת הקדשים היא ממצות הקרבן ואינה רק כאכילת מתנו"כ, וכיון שהיא בכלל מצות הקרבן - כולו נאכל בישיבה בעזרה, ואף שכבר נתכפרו הבעלים בהאכילה הראשונה.

***

הרה"ג רבי יוסף דע יונג שליט"א

רעויין בגליון כ"ד שמסתפק הרב יעקב משה הכהן כהן שליט"א לדעת הני אחרונים שמקיימים הכהנים מצות אכילת קדשים בכזית - האם הכהן יכול לאכול רק כזית בישיבה שבו מתכפרים הבעלים, או דכיון שהותר לו לאכול כזית יכול לאכול הכל בישיבה.

ומצד הסברא יש לומר דמותר לאכול הכל בישיבה, כיון דאם הכהן צריך לדייק ולזהר (לדאוג) שלא יאכל יותר מכזית בישיבה כדי לא לעבור על איסור, זהו גופא סתירה לענין למשחה, לאכול כדרך שבני מלכים אוכלים - בדאגה ובזהירות ויל"ע.

***

בענין רצפת העזרה

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטינברג שליט"א

בגליון כ"ד כתב הגרמ"ש בא-גד שליט"א, דתחת המזבח החיצון לא ה' רצפה, הואיל ובעינין דהמזבח ה' מחובר לאדמה, ולכן לא נבנה על גבי כיפין ומחילות.

לכאורה ה' נראה דאם מרצפין את מקום המזבח ועליו בונין את המזבח, נחשב מחובר לאדמה, ולא הוי בכלל כיפין ומחילות, הואיל והמזבח בנוי על רצפה המחוברת לאדמה, נמצא דנחשב בכך דהמזבח מחובר לאדמה.

***

אין שבות במקדש

הרה"ג רבי בן ציון הכהן וולמרק שליט"א

בגליון יט הביא הרב חיים זכותא שליט"א את הסברא שאין צורך לבדוק את החמץ במקדש מכיון שאין שבות במקדש, והוכיח כן מדברי הפמ"ג שאין צריך לשחוט כל הסימנים, שגזרו בזה בחולין שמא לא ישחט רובם, משום שאין שבות במקדש, וחזינן דדין זה של 'אין שבות במקדש' נאמר גם על תקנת חכמים

ואף בקום עשה, ע"כ. אכן נראה שהחילוק בין הדברים ברוח, שבשחיטה כיון שהכהנים זריזים ועוסקים בשחיטה, ודאי ישחטו כדן הראוי ויזהרו לשחוט לכל הפחות רוב סימנים, אבל חמץ כיון שלא מתעסק בו לבערו כמצוותו ואף רגיל בו כל השנה, פשיטא שיכול לשכוח ויבוא לאוכלו.

ובגליון כג הביא את הפר"ח והפמ"ג שדנו לומר שכיון שאין שבות במקדש, אין הוכחה מלחמי תודה הנאפים יחד דריחא לאו מילתא, והקשה שהרי עדיין צריך לאכול את הלחמי תודה במקדש ואי"ז רק ריחא, ומוכח שדין אין שבות במקדש נאמר גם על אכילת איסור דרבנן. אולם נראה דאי"ז הוכחה כלל, שהרי נאמר בתודה לאפות מצה וחמץ, וכיון שכתב המרדכי דבמקדש ריחא לאו מילתא, א"כ המצה שנאפתה עם ריח חמץ בהיתר, יש לה דין מצה לגמרי, ולא יתכן שבזמן שתגיע שעת אכילתו, תחשב מצה עם ריח חמץ שהוא מילתא ויפסל, אלא כיון שבזמן האפיה היה זה בליעת היתר, ממילא יש לזה שם מצה לגמרי, ושפיר נאכל כד"ן.

ומה שצייד עוד בגליון דהטעם לאסור בשר עוף קדשים בחלב, מפני שיבואו לטעות בקל, כמו שכתבו התוס' בסוכה דף נ' שאסרו את החליל של בית השואבה ביו"ט, משום "שהיו רוב כלי שיר שצריכים לתקן תדיר", ג"כ יש לחלק, דבחליל כיון שהרגילות שבכל עת שמתקלקל הכלי מעט, פוסק ומתקנו וממשיך לנגן, יש לחוש שאם ינגן ביו"ט יעשה כמעשהו בחול ויתקנו כהרגלו, אבל בנידון דידן אדרבה כיון שכל מאכל שרוצה לבשלו עם חלב, יודע להשמר בו ממגע עם בשר, וכן נוהג תמיד בכלים נפרדים, ממילא אף שבעופות קדשים ינהגו היתר לבשלם בחלב, מ"מ את בשר הבהמות לא יאכלו עם חלב אלא רק בלא בישול, שאינו אסור מן התורה.

אמנם על עיקר הנידון אני תמה, איך יעלה על הדעת שכל דיני דרבנן אינם חלים בבית המקדש, ופשוט שיש לחלק טובא בין צורכי המקדש, לאכילת עוף בחלב ולבדיקת חמץ, שאין צורך להקל בזה עבור סדרי המקדש.

אמנם שמעתי מהרב הנ"ל שליט"א שיש להסתפק באופן שכבר נפל בשר חטאת העוף לתוך חלב ונתבשל עמו, דכאן מחמת הגזירה הרי תבטל אכילת המצוה, דשמא יש להתיר משום צורך המצוה. ויש לדון בדבר.

***

אכילת קדשים קלים בישיבה בעזרה

הרה"ג רבי אליעזר פישדוף שליט"א

למע"כ מזכי הרבים עורכי גליון תורת הקרבנות ברכת יישר כח על הגליונות הגדלים ומתרבים מידי חדש בחדשו, ועושים פרי הילולים לתפארת בהגדלת תורה והאדרתה, יה"ר כאשר אתם זוכים לסדרם כן תזכו לעשותם בביאת גואל צדק ובנין המקדש בכבודו יתברך בב"א.

בגליון כ"ג כתב הרה"ג רא"ח הלוי לרנר שליט"א בתוך הדברים לחדש שמותר לאכול ק"ל בעזרה בישיבה, עפי"ד התוס' יומא כה,, והביא שכ"ה בשיטמ"ק זבחים טז. שכתב א"נ אפילו בק"ק איירי וצורך קרבן שאני [ועוד, כנ"ל] דכתיב למשחה נתתיו לך ודרשינן לקמן כדרך שהשרים אוכלים עכ"ל, ופירש הרב הכותב הנכבד דמש"כ אפילו בק"ק ר"ל לא מיבעיא בק"ק לדרשו לאוכלם

בעזרה בישיבה אלא אפילו קק"ד שרו מהטעמים שפירשו.

אבל נראה שא"א לומר כן, לא מיבעיא לשיטת התוס' זבחים עה: ד"ה בכור שדין למשחה הוא רק במתנות כהונה ולא בקק"ל, [ונתבאר היטב בס' מעין נצח ח"ב ס' צ']. דודאי הטעם שכתבו משום למשחה ליתא בקק"ל, אלא אפילו לדעת רש"י פסחים פו. וק"ט: ורשב"ם שם שיש למשחה לבעלים בקק"ל, ג"כ אינו מובן מהיכ"ת לישתרי לישב בעזרה, ואם רצונו לקיים אכילת הקדשים כמצותם בישיבה, ילך וישב בביתו ומי יחייבנו לאכול דוקא בעזרה. וכ"ש לטעם הראשון שכתבו מפני שהוא צורך הקרבן כלומר מדיני עבודת הכהנים במקדש שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, שזה שייך רק בקדשי קדשים משא"כ קק"ל אין אכילתם צורך עבודת הקרבן.

ומה שכתב השיטמ"ק אפילו בק"ק כוונתו דביאור הראשון שם פירשו דדברי הילפותא בגמ' מהא דיושב ואוכל, היינו באכילת קק"ל בכל העיר. וע"ז כתבו די"ל דאפילו בק"ק הנאכלים בעזרה ואין ישיבה בעזרה, מ"מ שפיר נאכלים שם בישיבה מהטעמים שפירשו, וא"כ מש"כ אפילו בק"ק היינו שאפשר ללמוד גם מהם שגם הם נאכלים בישיבה ולא רק מקק"ל בכל העיר.

***

קבורת כהן גדול שמת בבגדי לבן

הרה"ג רבי דוד רוטר שליט"א

כבוד מערכת הגליון הנכבד "תורת הקרבנות"

במה שנסתפק בגליון כ"ה הרה"ג ר' ברוך ברשנקו שליט"א אי כהן גדול שמת בבגדי לבן יקברוהו עימהם דבלא"ה דינם לגניזה. יל"ע בזה דשמא א"א לעשות כן משום אין עושין מצוות חבילות, דהרי מקיים מצות גניזתם ומצות קבורתו בתכריכים בחדא מחתא, וצ"ע.

***

חשש ביטול במרור הנאכל עם הפסח

הרה"ג רבי דוד רוטר שליט"א

בגליון כ"ה כתב הרה"ג רש"מ יהב שליט"א, על מה שהעירו בצריך ליהרהר שלא להניח המרור עם הפסח כשהיד סולדת בו שלא ישל המרור ואין יוצאין במרור מבושל, דמנ"ל שלא היה מניח הפסח בתוך המצה והמרור מבחוץ דבכה"ג אין הפסח נוגע במרור כלל, עכ"ד.

ונעלם מעיני הכותב דאף במצה מבושלת אין יוצאין יד"ח כדנפסק בשו"ע ס' תס"א סעי' ד', והוא מברייתא דפסחים מא ע"א, וא"כ לא יועיל כלום.

ובעיקר הדברים, אפשר דבעינן שיהיה כריכת שלשתם שוה, דהיינו שיגעו כולם זה בזה, ובזה דווקא חשיב שכולם כרוכים יחדיו. ולפי"ז יובן מדוע נהגו לכוון המרור עם מצה מתחתיו ומעליו שאין מוזכר כן בלשון הפוסקים ואין לו מובן, כי כריכה היינו כמו "כורך בגמ"י כמש"כ הרשב"ם בפסחים קט"ו ע"א, ולא היינו לכוון דבר בין שני חלקים דווקא, ולהנ"ל י"ל דכיון דבעי' שיגעו שלשתם זה בזה א"כ כאשר יכרוך הפסח ועליו המרור ועליו המצה נמצא דהמרור נוגע בשניהם אבל הפסח והמצה אינם נוגעים זה בזה כלל, וע"כ היה מניח עוד מצה מתחת הפסח בכדי שיהיו גם הם

כרוכים יחדיו, וגם בזה"ז עושין כריכה משני מצות זכר לכמו שהיו עושין בזמן ביהמ"ק, ויל"ע.

בהודאה מרובה על פועלם הנשגב
להגדיל תורת הקדשים ולהאדירה
***

תעשה ולא מן העשוי בבנין המזבח

הרה"ג רבי אליעזר פישדוף שליט"א

בגליון כ"ג בענין תולמ"ה בבנין במזבח, כתב הרה"ג טוביה בן דוד שליט"א להוכיח שאין במזבח תעשה ולא מן העשוי מזבחים נד: וכי תימא דגייז להו וכו' ע"ש, דמוכח שיכולים לחתוך לאחר הבניה את החלק הנוסף במזבח. ויש לדחות דמצינו שהמסתת בשבת חייב ולדעת רב בשבת קב: הוי משום בונה, אלמא כן הוא דרך הבנין וזו צורת עשייתו לחתוך ולסתת האבנים לצורך הבנין. וכן הדין במסלק גבשושית מקרקע ביתו שחייב משום בונה (רמב"ם שבת פ"י הי"ב), שכן דרך בנין לסלק המותרות בשעת הבנין וזהו עצמו בכלל מעשה הבנין.

ואם כנים הדברים, הרי שאין מקום להסתפק אם יש בבנין במזבח משום תעשה ולא מן העשוי, אלא בגוש גדול הדבוק במזבח שלא כדרך בנין ועי'.

***

אם עזרת נשים קרויה לפני ה'

הרה"ג רבי אברהם כהן שליט"א

כבוד מערכת תורת הקרבנות יישר כחכם על הגליון הנפלא המוסיף חכמה בנושאים רבים

בגליון כ' [עמוד 7] כתב הרה"ג ר' אברהם לייב קצ'קוב שליט"א דעזרת נשים חשיבא לפני ה'. ויש להקשות, דביומא דף ס"ט בסוף עמוד א' מקשה הגמ' איך הכה"ג יושב קודם שהביאו לו את הס"ת לקרוא בו ביה"כ והא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, שנא' ויבא המלך דוד וישב "לפני ה'", דמוכח דלפני ה' שרי רק למלכי בית דוד לישב ולא לכה"ג, ומשני דהוי בעזרת נשים והתם שרי לשבת. ומוכח מזה דעזרת נשים אינה לפני ה', דאי היתה לפני ה' היה בה איסור ישיבה כמו בעזרה.

ומה שהוכיח מתוס' ביבמות ז: ד"ה זה, שדחו דעת ריב"ן, הנה זה רק ביחס לקושייתם, דהקשו אמאי לא קידשו את שער ניקנור ויעמוד המצורע בעזר"ן ויכניס ידיו לבהונות לשער ניקנור, ותיירץ ריב"ן דשער ניקנור אינו לפני ה', ודחו תוס' דאם היה מתקדש בקדושת עזרה שפיר הוי לפני ה' והדרא קושיא לדוכתא אמאי לא קדשוהו, אבל זה פשוט דלמעשה לאחר שלא נתקדש שער ניקנור בקדושת עזרה א"כ אינו לפני ה' גם אליבא דתוס' כיון שכל עזרת נשים אינה לפני ה'.

ומה שרצה להוכיח מהא דלא ישבו הכהנים בשמירת המקדש בחלל פתח שער ניקנור שנתקדש כעזרת נשים, נמי אינו מובן, דהרי מבואר בתמיד כז. דהלויים היו שומרים בשערי העזרה ובד' פינותיה מבחוץ ולא מבפנים כדי שאם יתעייפו יוכלו לשבת, והיינו גם בשער ניקנור ששמרו מחוץ לשער שזהו בעזרת נשים, כדי שישבו בשעת עיפותם, הרי דשרי לישב בעזרת נשים כיון

זמן ברכה אחרונה על אכילת קדשים

הרה"ג רבי יוסף דע יונג שליט"א

בגליון כ"ד הביא הרב יוסף שמעון פרסר שליט"א מש"כ הגר"ח מוולאזין זצ"ל ברוח חיים על אבות, דבשר קדשים בין בחלק הכהנים ובין בשלמים הנאכל לבעלים היה נבלע באיברים כמו המן יעו"ש.

עיון בספר רנת יצחק עה"ת (מהדו"ת פ' כי תצא עה"פ ו' יתד תהיה וגו') שהביא דברי הגר"ח וכתב בה"ל, וענין הקרבן היה כן כי ע"י האש אשר על המזבח שהוא מלמעלה סר הרע ונותר חלק הבעלים ומה שנהנין כולו טוב, וכן היה המן היורד מן השמים כולו טוב כי אין רע יורד מן השמים, ולכן לא היה בו פסולת ונבלע באיברים וכן בשר הקרבן נבלע כולו באיברים ואינו מוציא ממנו פסולת וכו'.

ומלשונו נראה שיסוד הדבר שבשר הקרבנות היה נבלע באיברים לא היה מחמת קדושת הקרבנות, כ"א ע"י שירדה אש מן השמים על המזבח, וכמו שהמן נבלע באיברים מחמת שירד מן השמים, כן בקרבנות ע"י האש מן השמים על המזבח סר חלק הרע ונותר חלק הבעלים כולו טוב. ולפי"ז היה נראה שעד שלא הוקם המשכן שהקרבנות היו קרבים בבמה בלי אש מן השמים לא היה בשר הקרבן נבלע באיברים, ודוקא לאחר הקמת המשכן שנאסרו הבמות והאש על המזבח ירדה מן השמים לכן לא היה בו פסולת ונבלע באיברים יעו"ש.

עוד שמעתי מהגאון רבי מיכל זילבר שליט"א דדברי הגר"ח שנבלעו בשר קדשים באיברים דומיא דמן, זהו רק בזמן שהיו בני"י במדבר משא"כ כשנכנסו לארץ ישראל לא היה עוד בשר הקדשים נבלע באיביהם. ועפי"ז ביאר הא דתנן בשקלים (פ"ה מ"א) שהיה במקדש ממונה על חולי מעיים, משום שהיו הכהנים מהלכין יחפים על הרצפה ואוכלים בשר ושותים מים וכו', דאיירי בבית המקדש שבארץ ישראל אבל במשכן שבמדבר לעולם לא היו הכהנים חולי מעיים, כיון שבשר קדשים היה נבלע באיברים כמבואר בהרוח חיים. ונראה דשוב לא קשה מה שהקשה מעכ"ת שליט"א לפי"ד הרוח חיים שבשר קדשים היה נבלע באיברים א"כ למה היו באים לידי חולי מעיים, משום דדברי הגר"ח וולאזין זצ"ל איירי כשהיו בני"י במדבר, משא"כ המשנה איירי כשכבר היו בני"י בא"י ודו"ק.

***

התודה והברכה

תודתנו נתונה לכל התורמים והמסייעים שנענו לפניית המכון, הן התורמים דרך ארגון המכירה הסינית 'להאיר' [עבור כוללי שישין] והן התורמים לשאר פעילות המכון.

זכות העסק והעיון ב'תורת הקרבנות' הנחשב כהקרבנות הקרבנות, נחשב גם לתורמים הנכבדים כמביאי קרבנות לביהמ"ק, וכפי שכתב מרן החפץ חיים זצוק"ל (תורה אור יא) 'תלמידי חכמים העוסקים בעבודה יחשבו ככהני ה' העומדים לשרתו על ידי לימוד ההלכות השייך לעניני הקרבנות, והישראלים אשר יאצילו מכספם להחזיקם יחשבו כאלו הם המביאי הקרבנות'. מלבד זכותם העצומה בקירוב הגאולה העצום המגיע ע"י בירור הלכות הקרבנות לאשורם.

שאי"ז לפני ה' ואין בזה איסור ישיבה בעזרה. [ומעיקר הדין היה יכול השומר שבשער ניקנור להיות בחלל השער דהרי לא נתקדש בקדושת העזרה, אלא שביאר הדרך חכמה פ"ח מבהב"ח סקל"ט בשם המנח"ח, דמשום לא פלוג שער זה משאר שערים ששמרו בהם בחוץ, אזי גם בשער זה שמרו בחוץ, וכשהיו עייפים ישבו ליד השער בתוך עזרת נשים].

***

שבועות במקדש בתוספת העזרה

הרה"ג רבי חיים זכותא שליט"א

ראיתי את דבריו הנפלאים של הגאון רבי גימפל ליפשיץ שליט"א בגליון כד, וכדרכה של תורה נתעוררו לי כמה הערות בדבריו.

מה שכתב שבתוספת העזרה אמרינן אין שבועות במקדש משום שדין זה נאמר גם בהר הבית, ובזה פשט מה שנסתפקתי (בגליון יט וכג), אי אמרינן אין שבועות במקדש בתוספת העזרה. הנה כל הספק הוא להדעות שהדין של אין שבועות במקדש לא נאמר בהר הבית אלא בעזרה דווקא. [וזו דעת היעב"ץ בלחם שמים מדות פ"ב מ"ג. וכן מתבאר מדברי האור שמח במילואים להל' עיוה"כ (נדפס בסוף זמנים), ומדברי הגבורת ארי וחשק שלמה יומא ח:; וכ"כ בתפארת ישראל תמיד פ"ה (יכין אות לו ובוועז אות ג, אלא שסתר משנתו בסוכה פ"ה). וכן צידד במקדש דוד סימן כה סק"ו ועוד. ויש סיוע לדבריהם מהמאירי בפסחים סד סוף ע"א יעו"ש].

ומה שהעתיק את לשון הרא"ש ביומא שכתב, שהיו מטילין עששיות של ברזל משום דאין שבועות במקדש "אפילו בטבילה ראשונה שהיתה בהר הבית", והוכיח מדבריו שבהר הבית ג"כ הותר איסור שבועות. הנה ברא"ש שם לא נמצא משפט זה כלל, רק כתב שאם היה כהן גדול זקן או חלב איסטניס מחממין לו חמין וכו', וכהדין ששנוי במשנה (יומא לא:; ובברייתא (שם לד:), אלא שכתב כן מיד לאחר הטבילה הראשונה, וזהו משום שכך הוא הסדר גם במשנה. [וכעת יצא הספר היקר דעת בחכמה, ושם (בעמוד לג) ג"כ נקט בפשיטות בדעת הרא"ש שהיו מחממים גם בטבילה הראשונה. ויש סייעתא לדבריהם מהגחלי אש, ולענ"ד אי"ז מוכרח].

***

שבועות במקדש בתוספת שבת

הרה"ג רבי חיים זכותא שליט"א

במה שכתב ידידי עוז הרה"ג ר' יוסף ניסים כהן שליט"א בגליון כה לתמוה על המחצית השקל שכתב שהותר במקדש לעשות מלאכות דרבנן בזמן תוספת שבת משום שתוספת שבת מדאורייתא הוא רק במקצת והשאר הוא דרבנן, ואין שבועות במקדש. וכתב ע"ז ידידי הנ"ל שזוהי שיטה מחודשת שחלק מזמן התוספת דאורייתא וחלק דרבנן.

הנה המחצית השקל לאו יחידאה בדבר זה, שכע"ז כתב גם בפרי מגדים בכמה דוכתי (עי' סימן רסג משבצות זהב סק"ג ד"ה ודע, ובסימן רסו מ"ז ססק"ו, ובסימן רעא מ"ז סק"א) והביאו הביאור הלכה סימן רסא סוף סעיף ב' ד"ה מפלג, ע"ש. מעתה לא נפלות ולא רחוקה סברת המחצית השקל הנ"ל, דאמרינן בזמן זה אין שבועות במקדש.

***

ספיקות וביאורים
בעניני הדלקת המנורה במקדש

האם קטנים כשרים להדלקת המנורה

כתב הרמב"ם בפ"ט מהלכות ביאת מקדש ה"ז שהדלקת הנרות כשרה בזרים [רק שאסור להם להיכנס משום דאסור לזר להיכנס להיכל], וכתב המנחת חינוך במצוה צ"ח אות י"ד דמ"מ נראה דקטן פסול, ולא משום שקטן פסול לעבודה שהרי הדלקה אינה עבודה, אלא כיון דמצוה היא וקטנים לאו בני מיעבד מצוה נינהו, ואין פוטרים מצוה המחויבת, וכמו בנר חנוכה דקי"ל (שבת כג.) שאם הדליקו חרש שוטה וקטן לא עשו כלום, והכא נמי אין פוטרים המצוה, ע"כ.

אמנם בס' ראש יוסף למהר"י אישקאפה ריש הלכות חנוכה (סי' תע"ו) כתב שכהנים קטנים כשרים להדלקת המנורה, ע"ש. ולכאורה יש לבאר עפ"י מש"כ המנ"ח בעצמו במצוה שפ"ח אות ב' לענין שמירת המקדש, דבמשנה תמיד פ"א מ"א תנן דהרובין היו שומרין, ופירש המפרש דהיינו קטנים שלא הגיעו לבן שלש עשרה שנה, והמשנה למלך בפ"ח מהלכות בית הבחירה ה"ה תמה הרי שמירת המקדש היא מצות עשה וקטנים אינם בני מצוה, וכ' המנ"ח שם דהמצוה היא על כלל ישראל שתהיה שמירה סביב המקדש מכהנים ולויים, וכיון דהמקדש נשמר ע"י כהנים קיימו המצוה, ע"כ. ולפי"ז י"ל דגם בהדלקת המנורה הוי מצוה המוטלת על הכלל שתהיה המנורה דולקת וסגי גם בקיום ע"י קטנים.

[וכהן קטן יל"ע האם שרי להיכנס להיכל להדליק או דכיון שאינו ראוי לעבודה יש לו איסור כניסה כמו זר, וכהאי גוונא יל"ע לענין מה שמצינו בתוס' חגיגה כו: ד"ה שלא, דמותר להיכנס להיכל להשתחוות האם גם כהן קטן רשאי להיכנס להשתחוות או לאו. והנה מחוסר בגדים אסור להיכנס להיכל, ולפי"ז י"ל דכהנים קטנים אינם יכולים להיכנס משום שאין להם בגדי כהונה, וצ"ע בכ"ז. עוד יל"ע לענין הא דמבואר בעירובין קה. דבכניסה לתקן כהנים עדיפים מישראלים, האם גם כהן קטן שיכול לתקן עדיף, ונראה דע"כ פ לא גרע מלויים ע"ש].

***

האם לקיחת האש ממזבח החיצון הוי לעיכובא

ביומא מה: מבואר שאש המנורה נלקח ממזבח החיצון, ויש לעיין האם דין זה הוא לעיכובא, והנה באור זרוע הלכות חנוכה סי' שכ"א הביא ממגילת תענית שבעת ימים סתרו את המזבח ששקצוהו היונים ובנאוהו ותיקנו את כלי השרת, ולפי"ז הדלקת המנורה שהיתה מיד, נעשתה קודם בנין המזבח, וא"כ יקשה הרי לא היה מזבח החיצון לקחת ממנו אש, ועל כרחך דאין זה מעכב.

וכעין זה מצינו שדנו לענין גחלים של קטורת מזבח הפנימי, שמבואר שם ביומא שצריכים לבוא ממזבח החיצון, האם הוי לעיכובא, ובמשמר הלוי זבחים סי' ק"ב כתב להוכיח דלא הוי לעיכובא מדברי התוס' בזבחים נט: שהקשו אמאי חייבים על העלאה בחוץ בזמן הזה הרי כיון שאין מזבח אי"ז ראוי לפתח אהל מועד, ותיצרו דמיירי בקטורת דלא בעי מזבח משום דמזבח שנעקר מקטירין קטורת במקומו, והקשה המקדש דוד בסי' כ"ז אות ב' הרי הוא לעיכובא שיהיו הגחלים ממזבח החיצון, וא"כ עדיין אינו ראוי לפתח אהל מועד משום דליכא מזבח החיצון. וכ' במשמר הלוי שם דמוכח מזה דאינו לעיכובא.

ובמכתב הגר"ל שליט"א שם (במכתב הראשון) מסתפק די"ל דכיון שגם מזבח החיצון שנעקר מקטירים במקומו כמבואר בתוס' שם, א"כ אפשר דמהני לעשות מערכה על מקומו של מזבח החיצון, אך מצדד שם דלא מהני לענין זה משום דגחלים לקטורת בעינן דוקא ממזבח ממש ע"ש, עכ"פ אם נאמר דסגי מקומו א"ש דברי התוס' מקושיית המקד"ד הנ"ל, ואין הכרח דלא הוי לעיכובא'.

***

האם הפתילה של המנורה צריכה להיזות משל ציבור ומתרומה חדשה

יש לעיין האם הפתילה של המנורה צריכה לבוא משל ציבור ומתרומה חדשה, [והנה השמן בודאי צריך לבוא משל ציבור, דכתיב בר"פ תצוה ויקחו אליך שמן זית וגו' ופירשו הרשב"ם והספורנו ובהעמק דבר שם דקאי על לדורות, וכ"כ בכלי חמדה פ' וישב שצריך לבוא מתרומת הלשכה].

והנה במגילה יד. איתא דבורה אשה נביאה אשת לפידות, שהיתה עושה פתילות למקדש, וכעין זה בתנא דבי אליהו (סא"ר רפ"ט ומובא בילקו"ש שופטים), ואם צריכות הפתילות לבוא משל ציבור קשה איך התנדבו משלהם, אמנם י"ל דמסרו לציבור, אך לפי"ז לא אתיא כמ"ד בב"מ קיח. דחיישינן שמא לא ימסרו יפה יפה. (ובס' אגודת אזור מדברי עמ"ס שבת כ"א כתב דאין הכוונה לפתילות המנורה, שהם צריכים לבוא משל ציבור וחיישינן שמא לא ימסרנו יפה יפה, אלא לשאר נרות שבמקדש, וכע"ז כ' התוס' מנחות קז. ד"ה שמוחטין על ענין אחר ע"ש, והוכיח כן מדאמרין שם שהיו עושים פתילות עבות כדי שיהיה אורן מרובה, ובפתילות המנורה יש שיעור לעובי הפתילות כמוש"כ התוס' במנחות פט. ד"ה ושיערו בשם הירושלמי שבימות החמה עושים פתילה גסה ובימות החורף דקה כדי שיכלה כל החצי לוג ע"ש, וא"כ לא היה בידם להרבות בעובי או למעט, ועל כרחך דאיירי בשאר נרות).

ולענין האם צריך לבוא מתרומה חדשה יש להוכיח דאי"צ, דבשבת כא. איתא דהוי עושים פתילות למקדש מבגדי כהונה שבלו, וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות כלי המקדש ה"ו דעושים מהם הפתילות למנורה, והרי אין זה תרומה חדשה דהבגדים שבלו אפשר שנעשו מזה כמה שנים, ועוד שמעיקרא בגדי כהונה אין דין ללוקחם דוקא מתרומה חדשה, וא"כ מוכח שגם בפתילות המנורה א"צ, וצ"ל דאף שצריכים לבוא משל ציבור מ"מ כיון דהוי רק מכשירים אי"צ תרומה חדשה.

וכע"ז כתב הפני יהושע בראש השנה (ז: ד"ה בתוס' בד"ה לא פסיקא ודף ח. בתוס' בד"ה והרי יובלות) לגבי עצים דאליבא דרבנן דעצים לא איקרו קרבן אי"צ לבוא מתרומה חדשה, כיון דהוי רק מכשירי קרבן, אף דעצים צריכים לבוא משל ציבור כדאיתא במנחות כא: וילפינן לה מקרא שם בדף כב. ודומיא דהכי ממש י"ל בפתילות המנורה. אמנם הר"ש סיריליאוי בריש פ"ד דשקלים כתב שעצים באים מתרומה חדשה ודלא כהפנ"י.

***

1 ולפי"ז יש לדחות קצת גם הראיה לענין אש מנורה, די"ל שהביאו אש ממקומו של מזבח החיצון, אך עדיין הראיה קיימת לדעת חידושי הרשב"א במנחות ה: שדוקא במזבח הפנימי דאף שנעקר מקטירין במקומו ולא בחיצון, וא"כ א"א להביא משם אש.

נכבתה המנורה בלילה האם חוזר ומדליקה אפילו בשבת

במנחות פח: מבואר שנו שכתב באמצע הלילה צריך לחזור ולהדליק, ויש להסתפק אם כבתה המנורה בליל שבת האם מותר לחזור ולהדליק או לאו, וטעם הספק משום די"ל דלגבי הדלקת ליל שבת מיקרי אפשר מבעוד יום דאפשר להדליקו מע"ש וידלוק מאליו בשבת, וממילא אף שעכשיו אירע שכבה אינו דוחה, כמו נפל מזבח בשבת או עלתה יבלת בשבת דאיתא בירושלמי פסחים פ"ו ה"ג דאינו דוחה שבת כיון דבעלמא אפשר מערב שבת. [ואין לומר דדוקא במכשירין שאפשר מע"ש אינו דוחה, אבל הדלקה עצמה דוחה אף באפשר מע"ש, דבפסחים סו. במשנה תנן "שחיטה שאי אפשר לעשותה מע"ש דוחה את השבת", ומשמע דאם היה אפשר מע"ש אף שחיטה עצמה לא היתה דוחה]. ושוב מצאתי בקונטרס שערי אורה סי' ב' מהג"ר יואב יהושע בעל החלקת יואב שמסתפק בזה.

***

נר שכבתה נידשן השמן, האם גם כשנטל הפתילה קודם שכבה

בבית יוסף סי' תר"ע כתב בתירוצו האחרון שבלילה הראשון נתנו את כל השמן בנרות ודלקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן וכן בכל לילה, וכעין זה כ' בתוס' הרא"ש בשבת כא: בתירוצו השני שנתנוהו בלילה הראשונה כולו בתוך המנורה ולא דלק ממנו בכל לילה כי אם שמינית. והקשו במור וקציעה ובמקור חיים שם ובעוד הרבה אחרונים הא קי"ל במנחות פח: דנר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה, ופירש"י שם דכשם שהפתילה שכבתה אין לה תקנה שהרי היא כדשן, כך השמן שנשאר אין לו תקנה ומשליך כל מה שבנר לחוץ ונותן בה שמן ופתילה אחרת ומדליק. [ובביאור דין זה כתב הגרי"ז בהלכות תמידין ומוספין ד"ה ולפי, כיון שבדשן המנורה איכא דין דישון, וכיון שחל בו דין דישון הוא פוסלו מהדלקה, ועי' חזו"א מנחות סי' ל"ו סק"י]. וא"כ כיון שהיו צריכים בכל לילה לכבות כדי לחזור ולקיים מצות הדלקה בין הערבים, ממילא נידשן השמן ותו לא היה כשר להדליק בו למחר.

ובדרשות מהר"ם חביב בעל הכפות תמרים כתב ליישב דדוקא אם כבתה הפתילה בתוך השמן אז נידשן השמן והפתילה, אבל אם הוציא את הפתילה בעודה דולקת לא נעשה השמן דשן, וכ"כ השפת אמת בשבת כא: וכ"כ המקד"ד סי' כ"א סק"ד ד"ה ובדישון. ולפי"ז נראה שגם אם נטל את השמן קודם שכבה הנר ג"כ לא נידשן השמן.

ויש לעיין לפי"ז עוד דבכהאי גוונא לא יהיה השמן טעון שימה אצל המזבח, כיון דלא חל ביה דין דישון, [ונפק"מ רבתא בזה לשיטת רש"י בשבת כב: שכן היו עושים בכל יום בנר מערבי שמוציאים הפתילה בעודה דולקת, האם השמן יהיה טעון שימה, וכן לדעת תוס' ותוס' הרא"ש שם דמקנח את הנר בעוד שהנר מערבי דולק ועי"ז נגמר השמן ונכבה ממילא, ולמשנ"ת גם בכה"ג שמוציא השמן קודם שכבה הנר תליא בהנ"ל ויל"ד שלא יהיה דין דשן ולא יהיה טעון שימה].

ובס' באר יצחק (להג"ר שלום ליב אייזנבך זצ"ל) מנחות פ"ט משנה ג' כתב ליישב באופ"א דנידשן השמן היינו רק היכי שכבה מעצמו ולא היכי שכיבה בידיים, וכ"כ הג"ר ישראל אליהו וינטרוב

זצ"ל בקונטרס על חנוכה, ויש קצת סמך לזה מדברי התוס' ישנים ביומא מו: ד"ה המוריד לענין גחלת, שיש חילוק בין פקעה מעל המזבח לבין שהורידה.

עוד כתב שם בס' באר יצחק ליישב דהטעם שנידשן השמן הוא משום שהוא מתקלקל ע"י שדלק כבר, והנס היה שנשאר יפה כראוי, ולכאורה לדבריו הפסול אינו משום שנעשה דשן אלא משום דנתקלקל. וי"ל דאף לד' הגרי"ז דהפסול משום שחל עליו שם דישון, מ"מ אפשר לומר דלא הוי דישון אא"כ נתקלקל.

***

כשמדליקים בטומאה האם עדיף להדליק בטומאה קלה יותר מטומאה חמורה

הקשה הרא"ם בביאורו לסמ"ג (הלכות חנוכה) הרי הגויים טמאו הכל וא"כ איך הדליקו במנורה שהיתה טמאה, הרי השמן חזר ונטמא ממנורה, ומה הפרש יש בין השמן של אותו הפך לבין שאר השמנים כיון דבלא"ה נטמא, והחתם סופר בחי' ראש השנה כד. (מובא בחי' חת"ס החדש על הש"ס שבת כא:) כתב דלא קשה מידי, דהשמנים שטימאו היונים היו ראשון לטומאה, ואילו השמן שנטמא מהמנורה שהיתה ראשון לטומאה נעשה שני, ואתי שפיר דהוי טומאה קלה יותר, וכ"כ הנצי"ב בהעמק שאלה שאילתא כ"ו אות י"ז, ועי"ש בחת"ס שכ' דזה תלוי האם טומאה הותרה בציבור או דחוויה, ועכ"פ למאי דקי"ל דדחוויה פשיטא ליה דצריכים להדר אחר הטומאה הקלה.

ויש בזה חידוש דלכאורה יש מקום לומר דלענין הפסול להקרבה אין נפק"מ בין טומאה קלה לטומאה חמורה, וכל שנטמא בטומאה הפוסלת בקדשים הרי הוא אותו הפסול של טומאה, וכן שמעתי מהגרד"ל שליט"א.

ובס' קרני ראם עמ"ס פסחים דף עט. בהא דמבואר שם שאם נטמאו הסכינים בטומאת שרץ עושים את הפסח בטומאה, העיר למה לא יהיו חייבים לטבול את הסכין כדי שיהיה טבול יום, ואע"ג דגם סכין טבוי" מטמא להבשר מ"מ קלישא טומאתו טפי מטמא שרץ, ומסיק שם דזה תלוי האם טומאה הותרה או דחוויה, ולמ"ד דחוויה צריך להדר אחר הטומאה קלה, כמוש"כ רש"י בפסחים שם ד"ה טומאה דחוויה ו"כל כמה דאפשר להדורי אטהרה או אטומאה קלה מהדרין", ע"כ. ויש לדחות דרש"י איירי לאהדורי מטומאת גברי שהיא בכרת לטומאת בשר שהיא בלאו, ובזה שפיר הוי קל יותר, אבל לענין פסול בשר עצמו או פסול גברי עצמו אין נפק"מ בחומר הטומאה כל שהיא פוסלת בקדשים.

ובמשך חכמה פרשת אחרי מות עה"פ והשורף אותם כתב שכהן טמא בקרבן ציבור שיכול לטבול, אף שישאר טבול יום וגם טבוי" פסול לעבודה, מסתברא דצריך לטבול כיון שטבול יום קילא טומאתו.

וביבמות ז: תניא מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי בו ביום וטבל אמרו חכמים אע"פ שאין טבוי" אחר נכנס זה נכנס למתן בהונות דעשה דפסח דוחה עי"ש, והקשה הערוך לנו שם לדעת רש"י דגם טבוי" דקרי אסור במחנה לויא א"כ למה צריך לטבול הלא הטבילה אינה מועלת לו דגם אחר שטבל אסור במחנה לויא, ולהנ"ל י"ל דמ"מ צריך לטבול כדי להקליש את הטומאה ובזה יהיה איסור הכניסה קל יותר.

***

שמן זית שלא הביא שלישי האם כשר למנורה

במנחות פה: תנן לגבי שמן של מנחות שאין מביאין אנפקיטון [היינו שלא הביאו שלישי] ואם הביא כשר, וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות איסורי מזבח הי"ד, ובפ"א מהלכות טומאת אוכלים ה"ה כתב הרמב"ם דזיתים שלא הביאו שלישי המשקה היוצא מהם אינו מקבל טומאה אלא הרי הוא כשאר מי פירות, ולפי"ז הקשה בס' בתי כהונה בית ועד סי' א' על מש"כ הרא"ם שכולם היו טמאים ולא יכלו להוציא שמן טהור, מדוע לא היו יכולים לעשות שמן בטהרה מזיתים שלא הביאו שלישי. וכן הקשה בצפנת פענח בפ"ב מהלכות מתנו"ע ה"ח.

וכתב בבתי כהונה שם דלק"מ משום דכשר רק בדיעבד ולפיכך נעשה הנס כדי שיהיה ראוי לכתחילה.

עוד כתב שם דלא אמרו שכשר בדיעבד אלא למנחות אבל למנורה אפשר דלא, ויש לעיין מאי שנא שמן למנורה מלמנחות, ואולי י"ל עפ"י הגמ' במנחות פו. תניא שמן זית מזיתו, ופירש"י כת"י כלומר על הזית יהיה השמן שיתבשל ויתמלא שמנו בעודו בזית וכו' עי"ש, ולפי"ז י"ל שיש דין מיוחד בשמן למנורה שצריך להיות מבושל דוקא, ואם אינו מבושל שלישי הוא גם לעיכובא.

ובס' מראה אש על הירושלמי שקלים פ"ד ה"א שביב כ"ז כתב דמ"מ אם לקח שמן שלא הביא שלישי למנחות מקבל טומאה משום חבת הקודש, [ומ"מ אי"ז מיישב את הקו' הנ"ל, דחבה"ק הוא רק לאחר שנתקדש בכלי והיו יכולים לעשות בטהרה בעודו חולין]. ויש לעיין בדבריו לפמש"כ התוס' בחולין לו: דחבת הקודש מהניא דוקא בדבר שהוא עב וקשה כעין אוכל, אבל לשוויי משקה אוכל לא מהניא חבת הקודש.

***

האם יש פסול לינדה בשמן בעודו על גבי המנורה

בתירוץ הב"י ותוס' הרא"ש הנ"ל דנתנו את כל השמן בנר ונשאר השמן שמונת ימים, הקשו דא"כ נפסל השמן בלינה, כיון שנתקדש במנורה שהיא כלי שרת [ועי' מנחות פח: דמודדים בחצי לוג של כלי שרת לקדש את השמן וא"כ אפילו עוד קודם נתינתו למנורה מתקדש].

ובאמת בלא"ה יש לעיין בכל יום הנר מערבי שהיו נותנים בו שמן כמדת חברותיה ודולק כל הלילה וכל היום, מ"ט לא נפסל השמן בלינה.

ונראה ליישב דלינה אינה מועלת כלל בתוך המנורה, דהנה בזבחים פז. איתא דאין הלינה פוסלת בלחם שעל השולחן, [ואפילו אם נשאר לאחר זמנו הראוי כמ"ש תוס' שם ד"ה לשלחן], ונחלקו שם אמוראי האם לינה מועלת בראש המזבח או לאו, וטעם פלוגתתן משום דהמזבח קרקע ולא כלי שרת כמו השולחן ולכן לא דמי לגמרי לשולחן, ע"ש. ובשיטמ"ק שם בשם תוס' חיצוניות הקשה מאי שנא מכל כלי שרת שהלינה מועלת גם למה שבתוכו, ותירצו משום שמזבח קבוע ושולחן קבוע. ובפשוטו הכוונה שיש לו מקום קבוע בהיכל שהוא צריך להיות שם, והקשה בשו"ת חבצלת השרון או"ח סי' מ"ה ד"ה ומיושב מה הטעם בזה שתליא בקביעות ועוד הרי גם לכיור יש מקום קבוע ואפ"ה היו מימיו נפסלים בלינה אי לאו שהיו משקעין אותו.

וביאר שם דהטעם דשאני שולחן משאר כ"ש הוא משום דגמר העבודה היא שם. ולפי"ז כתב דגם המנורה דמיא לשולחן ואין לינה מועלת בתוכו. [וכן נראה לגבי מזבח הפנימי, דבו לכו"ע אין לינה מועלת, דהוא דמי לגמרי לשולחן דהוי כלי שרת].

אמנם במקדש דוד סי' כ"א סק"ד כתב שרק בנר מערבי אין הלינה פוסלת משום שהוא צריך לדלוק תמיד ומשו"ה אינו נפסל דכל זמן שהוא דולק הוא זמן קיום מצוותו והוי כמו איברים כשהם על המערכה שאינם נפסלים בלינה. (וביאר דבריו עפ"י מה שכתב המנחת חינוך במצוה צ' דאף למ"ד שהלינה מועלת בראש המזבח מ"מ על המערכה ממש אינם נפסלים בלינה, וביאר בזה את התרגום שתירגם לא יליו לבר מן מדבחה, והביא שכ"כ רש"י בשמות כ"ג י"ח, וכ"ה במכילתא שם, והביאר דבזמן שהם על המערכה ממש ומתקיימת בהם המצוה אין זה נחשב לינה, רק כשלא מחוץ למצוותו. וכמו"כ אף שנקט המקד"ד דהמנורה אין לה דין שולחן לענין שאין לינה מועלת בו, מ"מ נר מערבי דהוי קיום מצוותו אינו נפסל). ויש לדון דאף לפי דרכו של המקד"ד דדוקא בשעת קיום מצוותו אינו נפסל, מ"מ י"ל דכל הנרות אם לא כבו יש בהם עדיין קיום מצוה, לדעת הרמב"ן בשבת כב: ועוד ראשונים דאם לא כבו אין מכבה אותם בשחרית, ולפי"ז כולם הוו כמו נר מערבי שאם לא כבו קודם עמוד השחר אינם נפסלים בלינה, וא"ש גם בנס חנוכה די"ל דבעלוה"ש כולם היו דולקים.

אמנם למשנ"ת אי"צ לזה דהמנורה היא כשולחן לענין שאין לינה מועלת בה ואפילו בלא שדולקין כלל, כגון שנתן שמן במנורה ולא הדליק ועבר עליו עמוה"ש, מ"מ אין לינה מועלת בו.

***

ספרים בענייני הקודש והמקדש

ספר שערי חכמה - כללים בסדר קדשים. סידור הלכות הקרבנות ומעשיהם דבר דבור על אופניו, מאת הרה"ג רבי שלמה פלדמן שליט"א ירושלים. כ-750 עמודים. ניתן להשיג אצל המחבר בטל' 02-5710718.

ספר אבא ביתן - בירורים ועיונים נפלאים בענייני מחשבות בקדשים. נכתב ונערך על ידי הרה"ג רבי אברהם גודמן שליט"א מודיעין עילית. ניתן להשיג אצל המחבר בטל' 08-9741202.

ספר מנחת בנימין - בירורי סוגיות בענייני המקדש וקדשיו, כולל הארות והערות ומערכות חידו"ת בסוגיות הש"ס בעניינים אלו. חובר ע"י הרה"ג רבי בנימין גרוסברד שליט"א בני ברק. ניתן להשיג אצל המחבר בטל' 03-6192863.

דיני יתור ומחוסר בגדים - השלמה לחוברת הלכות פרועי ראש שתויין וקרועי בגדים שיצאה לאור בחודש תמוז תשע"ד. [לצערנו נשמטו מהחוברת הלכות יתור ומחוסר בגדים שנכתבו ע"י הרה"ג רבי שמשון דינר שליט"א, ניתן לקבלם בדוא"ל בכתובת דלהלן].

לעדכון ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש נא לשלוח עותק למערכת בדוא"ל: korbanot@okmail.co.il

יסוד המזבח נידונים יסודיים בהלכה

הנחת מדרגות נעות לצורך עליה למזבח

הגאון רבי יעקב דוד אילן שליט"א

זה, ובאמת משכח"ל לאו זה גם בזרים בשחטו על המזבח, אך לכתחילה אין שוחטין על המזבח, ובפרט בזר דאינו קרב למזבח, [ולגבי במה נתמעט במכילתא מקרא דמזבחי ולא בבמה דשם אינו עובר בלאו], ובחנוך בפרשת יתרו כתב דלאו זה נוהג באנשים ונשים, וצ"ע דאיך משכח"ל לאו זה בנשים.

ונראה עפ"י הגרי"ז הנ"ל דהך קרא הוא גילוי דבעי כבש למזבח ושיהא כבש בלי מעלות, א"כ משכח"ל הך לאו על בניית כבש במעלות, ושפיר משכח"ל להך לאו גם בזרים ובנשים בבנו כבש עם מעלות.

גדר הפסול במזבח

ובתורת הקודש שם הביא אאמו"ר צ"ל מה ששאל למרן הגרי"ז צ"ל דאם בנו כבש עם מעלות, כיון דאין הכבש כצורתו הוא מזבח פסול, מדין הכל בכתב דפוסל גם בכלי המקדש, או מקרא דפני המזבח דהוי גילוי דמזבח בלי כבש פסול, וא"כ למש"כ התרגום יונתן והתו"י דהך לאו הוא דוקא על כהנים שעולים לעבודה ולא בעולים למזבח פסול, א"כ איך משכח"ל הך לאו דכיון דבנה הכבש במעלות שוב המזבח פסול, וע"כ דהלאו נאמר גם בבונה כבש כדינו והניח עליו סולם וכרבינו מיוחס הנ"ל.

ונראה לי ליישב בס"ד דאף דבעולה במעלות על מזבח פסול אינו עובר בהך לאו, מ"מ י"ל דה"ד היכא דהמזבח פסול מצד עצמו, וכגון במזבח שאין לו יסוד, וכן במזבח שאין לו כבש, דבזה ילפי' מקראי בזבחים סב. דפסול, וכ"ה ברמב"ם בהל' ביה"ב, אמנם באיכא כבש, ורק דבונה הכבש עם מעלות, בזה אף דא"א להקריב על הך מזבח, מ"מ ל"ה פסול בגוף המזבח, דהרי המזבח וכבש הוי שני כלים כמו שהחשיב הרמב"ם בפ"א מביה"ב דעושים שבעה כלים במקדש ומנה כבש ומזבח בתרתי, א"כ בעושה כבש במעלות הוי פסול בכבש ולא במזבח, ועיקר פסולו הוא דא"א להקריב על המזבח מחמת דהכבש אינו כפי הנא' בהכל בכתב, ובדין הכל בכתב אפי' אם נימא דהוי פסול [כמו שנקט הגר"ח בהל' ביה"ב, ובראשונים מבואר דנחלקו בזה, עי' בכנסת ראשונים זבחים סב ואכ"מ], עיקר הפסול הוא בתבנית ביה"ב, אבל ל"ש לומר דהוי פסול במזבח עצמו, ונ"מ נראה דאף להנך דס"ל דמזבח שנפגם ותיקונו בעינן לחנכו מחדש בתמידין, [עי' במנ"ח מ' תא], מ"מ בני"ד כשתיקנו הכבש ודאי דלא בעי' לחנך מחדש את המזבח, וכמ"כ נראה לענין לאו דנותץ מזבח דעובר בלא תעשון, דאפי' נימא דמזבח פסול ליכא הך לאו, ה"ד היכא דהפסול במזבח עצמו, ולא היכא דא"א להקריב על המזבח מחסרון בדין הכל בכתב.

ולפ"ז גם לתרגום יונתן והתו"י עיקר כוונתם היא לאפוקי דמזבח פסול ליכא הלאו דעולה במעלות, אבל היכא דא"א להקריב על המזבח מטעם אחר, בזה שפיר שייך הך לאו, ולכן אף בבונה הכבש במעלות דא"א להקריב על המזבח מחסרון דהכל בכתב, מ"מ שייך לומר דהעולה עובר בהך לאו.

סתפקתי בבית המקדש שיבנה בב"א, לענין הלאו דלא תעלה במעלות על מזבחי, מה יהיה הדין אם יניח מדרגות נעות על הכבש, או מדרגות נעות מצד אחר למזבח, ועולה עליהם למזבח, אם יעבור בהך לאו דלא תעלה במעלות.

ונבאר הענין, בהקדם מש"כ רש"י עה"ת סו"פ יתרו: ולא תעלה במעלות כשאתה בונה כבש למזבח לא תעשהו מעלות מעלות אלא חלק יהא ומשופע, והיינו דהך לאו הוי גילוי שלא יבנה הכבש במעלות, וברש"י להלן בפ' תרומה (כז,ה) מבואר דהוי גילוי שצריך לבנות כבש, שכ' וכבש שהיו עולין בו אע"פ שלא פירשו בענין זה כבר שמענו בפ' מזבח אדמה תעשה לי ולא תעלה במעלות לא תעשה לו מעלות בכבש שלו אלא כבש חלק למדנו שהיה לו כבש כן שנינו במכילתא עכ"ל.

ובפשטות דין כבש נלמד מקרא דפני המזבח כדאי' בזבחים סב, א, ובחי' הגרי"ז בספרו בהל' ביה"ב פ"א מבואר בדברי רש"י בפ' תרומה דמהך קרא דלא תעלה במעלות שמעינן לכל הך מילתא דכבש, וקושטא דמילתא דאם יעמיד מעלות מצד אחר של מזבח ויעלה ע"י למזבח לא קעבר בהך לאו, ומשום דהך לאו בקדושת המקום תלי וכדכתיב בקרא על מזבחי דרק המקום שתורת מזבח עליו ע"ז המקום אסור לעלות עליו במעלות, וזה רק במקום הכבש שהוא עצמו תורת מזבח עליו לכ"ז, ולא במעלות אחרות מצד אחר וכו' עי"ש בדבריו הנפלאים.

ואאמו"ר הגאון צ"ל בספרו תורת הקודש ח"א סימן לד הביא מכמה ראשונים דהך לאו דלא תעלה במעלות, מלבד דהוי גילוי בצורת הכבש כמבואר ברש"י לפנינו, הוי איסור על הגברא בעולה במעלות, וכדכ' בפ' רבנו מיוחס לפנינו "אל תהי רגיל לעלות בו בסולם להיות פוסע ממעלה למעלה", הרי דגם בעולה בסולם על המזבח עובר, ולפ"ז איסורו אינו דוקא בבונה כבש במעלות, אלא אף בבנו הכבש כדינו, והניחו עליו סולם, כיון דהגברא עולה למזבח במעלות עובר בהך לאו, ולדברי רבנו מיוחס גם במניח הסולם מצד אחר של המזבח ועולה בו עובר בלאו מחמת דהגברא עולה במעלות למזבח.

ולפי זה נראה לי דאם יניח מדרגות נעות על הכבש באופן שאינו מחובר לכבש אלא עומד עליו בתלוש, או שהם נמצאים מצד אחר לעלות עליו למזבח, ועולה על ידי המדרגות הנעות למזבח, דממנ"פ אינו עובר באיסור, דמצד הכבש הרי נבנה כתיקונו בלי מעלות, ומצד הגברא אין כאן מעשה עליה במעלות, אלא דע"י המדרגות הנעות עולה בעצמו למזבח, ושפיר שרי.

לאו בזרים ובנשים

והנה בתרגום יונתן כתב על הך קרא "ואתון כהניא דקיימין למשמשא קדמי לא תסקון במסוקין על מדבחי", מבואר דהלאו נוהג רק בכהנים כשעולים לעבודה מכבש למזבח, וכן מבואר בתו"י ביומא כב. דדוקא כהנים בעבודתם עוברים בלאו

גפן של זהב
קושיות ותמיהות בהלכה

תמיהה בהנחת לחם הפנים על השולחן

הרה"ג רבי אהרן סגל שליט"א

כתב הרמב"ם (פ"ג מבית הבחירה הי"ג): ארבעה סניפין של זהב היו לשלחן מפוצלין מראשיהן שהיו סומכין בהן שתי המערכות של לחם הפנים, שנים מסדר זה ושנים מסדר זה, והם הנאמרים בתורה קשותיו. ובהלכה י"ד, ועשרים ושמונה קנים של זהב כל אחד מהן כחצי קנה חלול היו לו.

והנה לגבי הקנים מבואר ברמב"ם (פ"ה מתמידין הי"א) שהיו נשלפים, וז"ל: לא סדור הקנים ולא נטילתם דוחה את השבת אלא מערב שבת נכנס ושומטן ונותנן לאורך השלחן ובאחד בשבת נכנס ומכניס את הקנים בין החלות. עכ"ל. אמנם לגבי הסניפין לא נזכר אם היה אפשר לפרקם מן השלחן, ומסתמת הרמב"ם מבואר שהיו קבועים שם ולא היו מפרקין אותן כל ערב שבת.

ומעתה יל"ע, דבלשון הרמב"ם מבואר שאת לחם הפנים היו מניחין על השלחן כשאינו מקופל, שאז היה אורכו עשרה טפחים, וכמו שכתב שם בהלכה ט' בדיני הסידור 'נמצאת החלה יוצאת שני טפחים מכאן ושני טפחים מכאן', ורק אח"כ היה כל כהן מקפל את שני הטפחים היוצאים מכאן ומכאן בכל חלה (שהרי השלחן רחבו ששה טפחים). וכן דייק הרה"ג שם, וכתב דאף שבגמ' משמע דבשעת עריכה היה כופל, מ"מ ברמב"ם לא משמע כן, וכן נקט בספר עבודת הקרבנות (סי' קלח).

ולפי זה צ"ע רב איך היה מניח את הלחם (כשאינו מקופל) על השלחן, והלא הסניפין שבצידו של שלחן מונעים הנחת דבר שרוחבו גדול יותר מרוחב השלחן. וצ"ע.

***

ברכת שעשה לי כל צרכי לאחר העבודה

הרה"ג רבי ברוך ברשנקו שליט"א

הנה דעת הרמב"ם פ"ז מהלכות תפילה ה"ט לגבי ברכות השחר, שאין מברכים ברכות אלו אלא אם נתחייב בהם. ועיין שו"ע סי' מ"ו סעיף ח'. ולפי דעתו כהן שהתחיל בעבודה תיכף בקומו, צריך להמתין מלברך ברכת 'שעשה לי כל צרכי' עד לאחר העבודה. וכמו שהביא בכף החיים (סי' מ"ו אות י"ז) דעות, שביה"כ וט"ב וכן באבל, אין לברך שעשה לי כל צרכי.

ובאמת משכחת לה גם בישראל הנכנס להר הבית, שצריך לחלוץ מנעליו כמבואר ברמב"ם פ"ז מבית הבחירה ה"ב. [ויש להעיר דלפי מה שכתב הגאון האדר"ת לגבי חליצת מנעלים קודם יוה"כ, שיש להקדים של ימין כיון שהחליצה מצוה, הכא נמי יהיה הדין כן].

ולענין ברכת הציצית והתפילין לאחר העבודה, יתבאר בס"ד בגליון הבא.

מפתח הנושאים שנידונו בגליונות "תורת הקרבנות" [גליונות א - כה]

נושאים שהתפרסמו בהם תגובות במספר גליונות, צויינו במספרים לפי סדר עוקב בגליונות רבים נדחו חלק מהתגובות לחודשים הבאים, לפיכך חלקן נמצאות לאחר שני גליונות ויותר

- דין הקדימה באכילת זבח ומנחה (2)
- דיני אכילת הפסח וליל הסדר בירושלים (1)
- גליון י"א - אייר תשע"ג**
- חיוב נשים בבנין בית המקדש (1)
- בענין אויר שבין הכבש למזבח ממרן הגרי"ש אלישיב צוק"ל (1)
- נגיעת הקומץ בדופני הכלי (2)
- בענין לינה בשמן שבמנורה (2)
- לשון הפירשה בקרבן פסח (3)
- נוסח הברכות במקדש (3)
- סדר הקרבת קרבנות יולדת עשירה (1)
- בטעם הקדמת החטאת לעולה (1)
- פסולי קרבן הכשרים להקרבה דיני פסח שני
- גליון י"ב - סיון תשע"ג**
- פרישה בכהנים העובדים ביוה"כ איסור אכילת חמץ באכילת פסח שני ממרן הגרי"ש אלישיב צוק"ל (1)
- הלכות לימי התשלומין של חג השבועות הבעל"ט בענין אכילת הפסח שתי פעמים (2)
- נגיעת הקומץ בדופני הכלי (3)
- אויר שבין כבש למזבח (2)
- נוסח הברכות במקדש (4)
- בטעם הקדמת החטאת לעולה (2)
- סדר הקרבת קרבנות יולדת עשירה (2)
- בענין לינה בשמן שבמנורה (3)
- קדימה באכילת זבח ומנחה (3)
- ספק בדין עולין אין מבטלין זא"ז (1)
- בענין לינה בשמן שבמנורה ופרטים בדין לינה
- גליון י"ג - תמוז-אב תשע"ג**
- בדיקה ועיון מחציצה בלבישת בגדי כהונה (1)
- בטעם הקדמת חטאת לעולה (3)

- בחיודש הליקוטי הלכות ששחיטה בלילה כשרה קיום דין "למשחה" באכילת בשר השעירים (4)
- קמיצה בשמן (2)
- תדיר ושאינו תדיר בראש השנה (2)
- האם מזבח מקדש פסולין בחוץ
- בענין זריקה ושפיכה על גג יסוד המזבח (1)
- גליון ז' - כסלו תשע"ג**
- שחיטה בהיכל וביטול הולכת הדם בקרבן חטאת (2)
- קמיצה בשמן (3)
- הלכות חנוכה במקדש הולכת הדם בהליכה שלא כדרך ראיית פני הבעלים בשעת זריקה
- גליון ח' - טבת תשע"ג**
- בענין הקדש במחשבה מהגאון רבי שלום שכנא זאהן צוק"ל
- דברים חוצבים מהגאון רבי שלום שכנא זאהן צוק"ל עובדות והנהגות מהגאון רבי שלום שכנא זאהן צוק"ל
- בענין לאו דבל תגרע בנותן חלק מהמתנות בענין נתניה על גג היסוד (2)
- בענין קמיצה בשמן (4)
- פליאה בדין חילול שבת למצוה שאינה מוטלת עליו ספק להלכה בסדר הקדימה באכילת זבח ומנחה (1)
- בירורים בהלכות הקרבנות להלכה ולא למעשה (1)
- גליון ט' - שבט תשע"ג**
- בענין לינה בשמן שבמנורה (1)
- בענין קמיצת שמן בכלי (5)
- לשון הפירשה בקרבן פסח (2)
- קרבן חובה אם כשר לשם נדבה (2)
- שמן כשר למנורה שנתערב בשמן פסול בדין קידוש הקומץ (1)
- הלכות תענית אסתר ופורים במקדש
- גליון י' - אדר ניסן תשע"ג**

- גליון א' - אדר תשע"ב**
- נוסח ברכת הקרבת הזבח (1)
- דיני שלמים ששחטן קודם פתיחת הדלתות דברי ראשי הכוללים
- עובדות והנהגות ממרן החפץ חיים זיע"א
- גליון ב' - אייר תשע"ב**
- בענין מסייע בשמאל
- בדין ברכת המצוות בהקרבת הקרבנות בנוסח הברכה במקדש (2)
- הערה בדין אכילת שיירי העומר
- הלכות לחג השבועות כשיבנה בית המקדש (1)
- גליון ג' - סיון תשע"ב**
- תחילת זמן הקדשת קרבן רווח בין הכבש למזבח (1)
- אכילת שעיר חטאת ביו"ט שחל בשבת (1)
- גליון ד' - תמוז-אב תשע"ב**
- פסול נעבד לענין מכשירי קרבן ומים שנעבדו לענין קידוש יו"ר
- דיני קבלת הדם
- בל תאחר בתשלומי עצרת (2)
- אכילת שעירי יוה"כ בליל שבת (2)
- הערה בגדר פתח אהל מועד
- קיום חובת הציפיה לישועה
- גליון ה' - אב-אלול תשע"ב**
- בגדרי כפרת קרבן עולה
- רובדים בין הכבש למזבח (2)
- למשחה באכילת הקרבנות (3)
- תדיר ושאינו תדיר בראש השנה (1)
- קמיצה בשמן (1)
- ביטול עבודת יוה"כ
- גליון ו' - חשוון תשע"ג**
- שחיטה בראש המזבח (1)

חיוב נשים בבנין בית המקדש (2)
ביטול עולין בפסולים שלא ירדו (2)
קדימה באכילת זבח ומנחה (4)
פרטים בדיני הפרשת כה"ג קודם יוה"כ
תמיהה בענין אמירת פתיחת המזמור בשיר של יום (1)
הלימוד מהכנתיו של דוד המלך לבנין בית המקדש

גליון י"ד - אלול תשע"ג
בניית המקדש ביום ולא בלילה
בענין מצות אכילת קדשים (2)
בענין עיון ובדיקה מחציצה בלבישת בגדי כהונה (2)
אמירת פתיחת המזמור בשיר של יום (2)
אכילת חמץ באכילת פסח שני (1)
מקום נתינת דם חטאת בקרנות המזבח (1)
היורד מהמזבח אם פניו כלפי המזבח
ספק בדין עבודה בקדשים (1)
למשחה באכילת שיירי מנחת (1)
לשון שפיכה לענין שיירים (1)
שו"ת בעניני הקודש והמקדש (1)

גליון ט"ו - תשרי תשע"ד
מצות שופר של ראש השנה במקדש ממרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל
אמירת פתיחת המזמור בשיר של יום (3)
בענין קדימה באכילת זבח ומנחה (5)
הקטרת הקטורת בהיכל ביה"כ
שמיעת השופר והחצוצרות בר"ה במקדש
ספיקות להלכה למעשה בעבודת יום הכיפורים (1)
עשיית יו"ט בשעה שיוצא בשלום מן הקודש (1)
אכילת הכהן גדול מקרבנות יום הכיפורים (1)
מסירת מודעה על נדרי הקדש
הבאת חטאת קודם יום הכיפורים (1)
השתחוואה בנשים ביום הכיפורים (1)
שהחיינו בהבאת מנחה 'מן החדש' (1)
שו"ת בדיני הקודש והמקדש (2)

גליון ט"ז - חשוון תשע"ד
תשובת מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א - בחשך נראה כשוחט קדשים בחוץ
בדין עבודה בקדשים (2)
דין למשחה באכילת המנחות (2)
אמירת פתיחת המזמור בשיר של יום (4)
בדיקה מחציצה ועיון בלבישת בגדי כהונה (3)
שפיכת כל הדם בשפיכת שיירים (2)
מקום נתינת דם חטאת בקרנות המזבח (2)
היורד מהמזבח אם פניו כלפי המזבח
שו"ת בדיני הקודש והמקדש (3)

גליון י"ז - כסלו תשע"ד
בענין איסור פרוע ראש בגידול פיאות ממרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל (1)
השתחוואה בקרבן נדבה (1)
סדר התנופה בקרבנות
הטלת מום בתמורת חטאת (1)
מהו 'פתח אהל מועד' (1)
טבלת קרבנות בהמה ועוף
מקום נתינת דם חטאת חיצונה בקרנות המזבח (3)
חיוב נשים בבנין בית המקדש (3)
בדין עבודה בקדשים (3)
אמירת פתיחת המזמור בשיר של יום (5)
השתחוואה בנשים ביום הכיפורים (2)
עמידת הכהן גדול בין הבדים בעת הזאות (2)
שהחיינו בהבאת מנחה 'מן החדש' (2)
הבאת חטאת קודם יום הכיפורים (2)
עשיית יו"ט בשעה שיוצא בשלום מן הקודש (2)
אכילת הכהן גדול מקרבנות יום הכיפורים (2)
מקום מתן הדם בחטאות הפנימיות (1)
שו"ת בדיני הקודש והמקדש (4)

גליון י"ח - טבת תשע"ד
האם יש איסור לעשות מום בכהן
בענין איסור פרוע ראש במגדל פאות (2)
דין למשחה באכילת המנחות (3)
מצוה באכילת קדשים בלילה (3)
מקום נתינת דם חטאת בקרנות המזבח (4)

בדין עבודה בקדשים (4)
בענין אכילת השעיר במוצאי יום הכיפורים (3)
אכילת קדשים בלילה לכתחילה (1)
ישובים לשאלות שנשלחו למערכת (5)
מערכה לקטורת ומנחה במזבח שנועקר (1)
נקטעה ידו של מזה בשפיכה (1)
בירורים להלכה בדיני הקודש והמקדש

גליון י"ט - שבט תשע"ד
דיני המתחייב חטאת בזמן הזה (1)
בדין עבודה בקדשים (5)
מהו 'פתח אהל מועד'
אכילת כה"ג מבשר השעיר במוצאי יוה"כ (4)
בדין מקום מתן הדם בחטאות הפנימיות (2)
סיום מצוות הרמת הדשן
עמידה על הקרבן בקרבן נדבה
איסור פרועי ראש בגידול פאות (3)
קדימה באכילת זבח ומנחה (6)
ישובים לשאלות שנשלחו למערכת (6)
הערות בענין אין שבות במקדש (1)
אם מותר ליסמך בעזרה (1)

בדין ביאה במקצת בביאה ריקנית בהיכל (1)
בענין איסור פסיעה גסה בעזרה

גליון כ' - אדר א' תשע"ד
אם יהיו כלי השרת לעתיד דווקא מזהב
בענין כשרות הפתילות למנורת ביהמ"ק
שפיכת שיירים בניתנים מתנה אחת
הבאת שעירה נקבה לקרבן ציבור (1)
האם בעל מום כשר לשחוט לכתחילה (1)
אמאי אין בנין בית המקדש דוחה יו"ט
אכילת מצה כשיבנה בית המקדש
עשיית שמן לצורך המנורה - מכתב (1)
אם צריך להקדיש קרבן ציבור בפה (1)
איסור פרועי ראש בגידול הפאות (4)
מצות אכילת קדשים בלילה (4)
נטילת אש וסידור גזירין במזבח שנפגם (2)
אי צריך מנשה בשפיכת הדם (2)
אכילת כה"ג מהשעיר במוצאי יוה"כ (5)
אי מהני חזרה מפיוגול תוכ"ד
נקטעה ידו של מזה בשפיכה (2)
חיוב הקרבת קרבן לפני הרגל הראשון (1)
קדושת עזרת נשים (2)
מהו 'פתח' אהל מועד (2)
ישובים לשאלות שנשלחו למערכת (7)
כללי הדינים מתוך ספר תורת הקרבנות

גליון כ"א - אדר ב' - ניסן תשע"ד
בענין איסור כניסה לעזרת כהנים שלא לצורך (1)
קריאת המגילה במקדש בשבת (1)
בענין תעשה ולא מן העשוי במזבח (1)
הפסק בדיבור בין סמיכה לשחיטה (1)
בדין עבודה בקדשים (6)
בענין אין שבות במקדש (2)
גדר אכילת קרבנות יוה"כ בלילה (6)
אין שבות במקדש בשאר איסורים (2)
חיוב הבאת קרבנות קודם הרגל הראשון (2)
קדימה באכילת זבח ומנחה (7)
שחיטת הפסח במי שאינו בר חיובא (1)
הערה בדין דרך רחוקה
הוצאת בשר הפסח מחדר לחדר
השיבה באכילת הפסח (1)
ברכת שהחיינו בהקרבת הקרבנות
עשיית שמן לצורך המנורה בטומאה או בטהרה (2)

גליון כ"ב - אייר תשע"ד
בדין חציצה בין רגלי הכהנים לרצפה (1)
מערכה לקטורת במקום המזבח (3)
ביאת מקצת באיסורי כניסה למקדש (2)
אם צריך להקדיש קרבן ציבור בפה (2)
הפסק בדיבור בין סמיכה לשחיטה (2)
בענין הבאת אש ונדה לקרבן ציבור (2)
דין סמיכה בעזרה (2)
רישום חיוב קרבן חטאת (2)

רישום חיוב קרבן זיבה (2)
אם בעל מום כשר לשחוט לכתחילה (2)
הסיבה באכילת קרבן פסח (2)
כינוס ארצי לכהנים - משאות הרבנים
סדרי לימוד עשיית קרבן פסח
פגימה בג המזבח (1)
חציצה בפתיילי התכלת של הציץ (1)
אכילת בעלים קודם הקטרת האימורין
ברכה על אכילת קדשים פחות מכזית (1)
באיסור הקרבה אחר תמיד של בין הערביים
בענין רצפת העזרה (1)

גליון כ"ג - סיון תשע"ד
אין שבות במקדש (1)
שיעור אכילת הקרבן לכפרת הבעלים (2)
ביאת מקצת באיסורי כניסה למקדש (3)
כניסה לעזרת כהנים שלא לצורך (2)
פגימה בג המזבח (2)
תעשה ולא מן העשוי בבנין המזבח (2)
קריאת המגילה במקדש בשבת (2)
שחיטת הפסח בטמאים ובעוסקים במצוה (1)
חציצה בפתיילי התכלת של הציץ (2)
חציצה בין רגלי הכהנים לרצפה (2)
קדושת שני השעירים קודם הגרלה (1)
ברכה על אכילת קדשים פחות מכזית (1)
במה צריך שיהיו כבשי מצורע שווים (1)
מיעוט בתחילת זמן האכילה (1)
הבאת קרבן תודה ביום י"ג בניסן (1)
חשש ביטול במרום הנאכל עם הפסח (1)
אימורי קדשים קלים שעלו קודם זריקה
הפטרות אפיקומן לאחר אכילת פסח שני (1)

גליון כ"ד - תמוז-אב תשע"ד
שיעור כזית לענין אכילת קדשים
שחיטת הפסח במי שאינו בר חיובא (3)
מצות אכילת הפסח
חציצה בין רגלי הכהנים לרצפה (3)
האם בעל מום כשר לכתחילה לשחוט (3)
מיעוט בתחילת זמן האכילה (2)
הבאת קרבן תודה ביום י"ג בניסן (2)
בענין עשיית שמן למנורה (3)
רישום חיוב קרבן זיבה (3)
בענין רצפת העזרה (2)
פגימה בג המזבח (3)
ספק בדין ישיבה בשעת אכילת קדשים (1)
בענין אין שבות במקדש (2)
זמן ברכה אחרונה על אכילת קדשים
דיני אנשי משמר
רשימת נושאים לכהנים לויים וישראלים

גליון כ"ה - חשוון תשע"ה
הבאת קרבנות משביעית ומדמי שביעית
אכילת קק"ל בישיבה בעזרה
הפטרות אפיקומן לאחר פסח שני (2)
אכילת קדשים בלילה לכתחילה (2)
פגימה בג המזבח (3)
שבות במקדש בתוספת העזרה (3)
בדין חציצה בין רגלי הכהנים לרצפה (4)
אכילת בשר עוף בחלב במקדש (2)
מיעוט בתחילת זמן האכילה (3)
בענין שחיטה בכהן בעל מום (4)
הטלת מום בחטאות המתות (2)
חשש ביטול במרום הנאכל עם הפסח (2)
פסול מטושטשין בפתיילי הציץ (3)
שבות במקדש בתוספת שבת (3)
שחיטת טמא בפסח (4)
גדר פתיילי הציץ (3)
תעשה ולא מן העשוי בבניית המזבח (3)
אכילת קק"ל לנשי הכהנים ועבדיהם
קדושת שעיר המשתלח (2)
מזוזה בשער ניקנור
טבילה בזמנה מצוה
קבורת כהן גדול שמת בבגדי לבן

כ"ד כסלו יום תחילת ייסוד המקדש בימי בית שני

כתב בן איש חי (שנה א' וישב אות כג):

ביום כ"ד כסליו ילמדו בספר חגי סי' ב' בעשרים וארבעה וכו' עד סוף הספר.

ציין בלוח עיתים לבניה שזהו עפ"י הגמ' בסנהדרין (קא, א) "כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם שנאמר ודבר בעתו מה טוב", וכן איתא במסכת סופרים (יח, א) כל המזכיר פסוק בעונתו מעלה עליו כאילו בונה מזבח חדש ומקריב עליו קרבן, כמובא כ"ז בכף החיים (תכט, ו). ויש להוסיף שק"ו ללומד עניני בנין ביהמ"ק שנחשב כעוסק בבנינו, כמבואר בפסיקתא דרב כהנא.

לתועלת הרבים הצגנו את הפסוקים עם מעט מדברי המפרשים.

רש"י

(יא) שאל נא את הכהנים תורה - שמא שכחו בגלות הלכות קודש וטומאה וטהרה: (יב) לא יטמא - נחלקו בה רב ושמואל חד אמר אישתביש כהני דבעי מנייהו רביעי בקדש ואמרו לו טהור וחד אמר לא אישתביש כהני חמישי בקודש בעי מינייהו: (יד) כן העם הזה - כמו שאתם טועים בזו כן אתם טועים בכמה הלכות: ואשר יקריבו שם טמא הוא - אם לא יתנו לבם ללמוד: (טו) ומעלה - שנים שעברו: מטרם שום אבן אל אבן - מטרם חזרתם לשוב ולהוסיף על יסוד שיסדתם בימי כורש ובטל עתה שימו לבכם לעסוק בבניין ובלמוד צרכי כהונה: (טז) מהיותם בא אל ערמת עשרים - מהיות לכם מארה משולחת במעשיכם כאשר עד הנה שהיו מעמידים כרי הראוי למוד מתוכו כ' סאין ולא היה מוצא אלא עשרה: בא אל היקב - הוא בור שלפני הגת והיין יורד לתוכו: לחשוף חמשים פורה - לשאוב ממנו חמשים מדות שמודדין בהם יין בגיתות ושמים פורה: (יח) אשר יוסד היכל - שהתחילו עתה בשנייה להוסיף על יסוד הראשון שבנו בימי כורש: (יט) העוד הזרע במגורה - עדיין לא זרעתם בשנה זו והאילנות עדיין לא חנטו פירותיהן ומעתה תזרעו בזמן ברכה כי בבנין הבית יבא ברכה במעשה ידיכם:

אבן עזרא

(יח) שימו - הנה הזכיר למעלה יעשו מלאכה בששי וזה היה

להביא האבנים ולהיותם מגוררות ומתוקנות ובתשיעי החלו לשום אבן אל אבן ליסד הבית: (יט) העוד - כמו העוד אביכם חי וכו'. והנה החלותם ליסד הבית אז תחל הברכה בכל: מן היום - אשר יסד ההיכל אברך וזהו מן היום הזה ומעלה האמור למעלה. והזכיר מפרי העץ הנזכרים הגפן והתאנה והרמון והזית וטעם לא נשא ציץ ולא עלה ואף כי פרי עד עתה לא נשא:

מצודת ציון

(טו) ועתה - ר"ל אם כי עדיין אין קרבנם לרצון הואיל ואינם יודעים משפטי טומאה וטהרה וא"כ בנין הבית הוא הכנה לבד להקריב בה כשילמדו כי אז תהיה לרצון: שימו נא - ר"ל עכ"ז הבינו ההפרש שבין אחר התחלת הבנין ובין קודם ההתחלה ושימו נא וגומר: מן היום הזה ומעלה - ר"ל מלפניה: מטרם שום - עד לא הושם אבן הבנין על אבן יסוד ההיכל לבנות הכותל כי היסוד בנוי בימי כורש כמ"ש בעזרא: (יח) ומעלה - ר"ל ולהלאה: למן היום - ר"ל שהוא מן היום אשר בנו היסוד של ההיכל משם והלאה שימו לבכם מה נעשה בימים האלה: (יט) העוד הזרע במגורה - וכי יש עוד מה מן הזרע במגורה הלא הכל הוצאתם לזריעה כי מעט היו: ועד הגפן וגו' - ואפ"ל הגפן וגו' לא נשא פרי: מן היום - אבל מיום התחלת הבנין אשלח ברכה:

מרו החפץ חיים זצוק"ל - מכתב קי

וכבר מצינו ג"כ בגלות בכל קודם בנין בית שני, שאע"פ שהיו אז אנשים שהיו זוכרים את הבית הראשון ולא נשכח מהם כל כך עבודת הקרבנות, אעפ"כ היתה נבואה מאת ד' ע"י חגי הנביא שישאל את הכהנים תורת הקודש והמקדש, וסוף הדבר היה שלא ידעו הכהנים הרבה דיני הקודש והמקדש, ומה נאמר בימינו אלה. וברור אצלי שלו היה לנו נביא בזמן הזה, בודאי היתה גם לו נבואה מד' שישאל את הכהנים תורה ולזרזם על זה.

מכון "תורת הקרבנות" ת.ד. 3196 בני ברק
טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@okmail.co.il
ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיחות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות.
ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכללים או במייל לכתובת או לת.ד. 3196 ב"ב

מס' הטל' לקביעת הברות ושיעורים בהלכות הקודש והמקדש - 073-7963507